

Promicanje čitanja i knjižnica: bibliocikliranje

Žilić, Tomislava

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:234817>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-24**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Preddiplomski studij Informatologije

Tomislava Žilić

Promicanje čitanja i knjižnica: Bibliocikliranje

Završni rad

Mentor: prof. dr. sc. Sanjica Faletar Tanacković

Sumentor: doc. dr. sc. Darko Lacović

Osijek, 2019.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za informacijske znanosti

Preddiplomski studij Informatologije

Tomislava Žilić

Promicanje knjiga i čitanja: Bibliocikliranje

Završni rad

Društvene znanosti, informacijske i komunikacijske znanosti, knjižničarstvo

Mentor: prof. dr. sc. Sanjica Faletar Tanacković

Sumentor: doc. dr. sc. Darko Lacović

Osijek, 2019.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, datum

17.9.2019.

Tomislava Žilic', 0122223723
ime i prezime studenta, JMBAG

Sadržaj

Sažetak	4
Uvod	5
1. Ukratko o čitanju	8
2. Narodne knjižnice i društvene zadaće	10
3. Promicanje čitanja	13
4. Bibliocikliranje	16
5. Zaključak	29
Literatura	30

Sažetak

Čitanje kao prijeko potrebna vještina i uvjet ljudskog napredovanja definira se kao proces u kojem se usvajaju informacije, djeluje na emocije i stavove. Čitanje je važno jer povećava fond riječi i sposobnost izražavanja misli, proširuje znanje, potiče razvoj duha, pomaže u razvoju empatije, omogućuje putovanje kroz vrijeme, potiče duhovitost i nadahnjuje nas u svakodnevnom životu. Jedan od osnovnih zadataka knjižnica, kao kulturnih ustanova, je promicanje čitanja koje se najčešće definira kao organiziranje i promoviranje raznih akcija i programa. U tu svrhu knjižnice osmišljavaju različite programe i aktivnosti kako bi privukle što veći broj korisnika. Pored uobičajenih načina promicanja čitanja kao što su izlaganje knjiga, čitateljski klubovi, oglašavanje na raznim portalima, plakati, bilteni novih knjiga i blogovi, knjižnice sve češće organiziraju inovativne načine promicanja knjiga i čitanja kao što su na primjer biciklijade ili tzv. bibliocikliranje koje uključuju i fizičku i intelektualnu aktivnost. U radu će biti opisano nekoliko projekata knjižničnih biciklijada u svijetu i Hrvatskoj, čiji je cilj promicanje čitanja i zdravog načina života.

Ključne riječi: knjižnice, čitanje, promicanje čitanja, biciklijada, bibliocikliranje

Uvod

Iako je interes za čitanje knjiga u tiskanom obliku sve manji knjižničari pokušavaju pronaći načine kako da ljubav prema čitanju i svijest o njegovoj važnosti prenesu na nove generacije. U radu će u prvom dijelu biti opisano čitanje i pojasniti će se zašto je čitanje važno i koje su prednosti čitanja te koji su načini promicanja čitanja. Zbog mnogih tehnoloških i kulturnih promjena u društvu, knjižnice svakodnevno moraju prilagođavati usluge, građu i aktivnosti te će u drugom dijelu rada biti pojašnjena uloga narodnih knjižnica u promicanju čitanja u kontekstu njihovih društvenih zadaća. Nadalje, u radu će biti navedeni i objašnjeni načini promicanja čitanja te kako oni utječu na društvo i društveni razvoj. Poseban će se naglasak staviti na knjižnične biciklijade odnosno bibliocikliranje kao jedan od kreativnih i inovativnih načina promicanja knjiga, čitanja, ali i zdravog načina života.

1. Ukratko o čitanju

Postoje brojne definicije čitanja te se ono u raznim područjima znanosti različito i tumači. Primjerice, Hrvatski jezični portal čitanje definira kao proces vezan uz praćenje teksta kao osobni ili opći interes ili interpretacija pročitanog,¹ a IFLA čitanje tumači kao jednu od osnovnih vještina koja je neophodna za služenje informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, za stjecanje statusa u društvu, cjeloživotno učenje i kulturno obrazovanje.² Možemo dakle reći da je čitanje, kao jedan od temeljnih procesa u kojem se usvajaju informacije, prijeko potrebna vještina i jedan od osnovnih čimbenika ljudskog napredovanja, kako kognitivnog tako i emocionalnog. Za veliku većinu pojedinaca čitanje je nezaobilazna aktivnost u životu, jer je važna u obrazovanju, razvoju karijere i općenito uspjehu u životu.

Prema Munjizi i Skender postoji pet tipova čitanja. Prvi tip čitanja je informativno čitanje putem kojeg se čitatelj upoznaje s novim informacijama, drugi tip čitanja je logično čitanje kojim se otkrivaju uzročno-posljedične veze, treći tip čitanja je logičko-kritičko čitanje u kojem se informacije raščlanjuju i sintetiziraju kroz novu kvalitetu te na kraju tu informaciju i vrednuju. Zatim, četvrti tip čitanja je problemsko čitanje gdje se čitatelju postavljaju pitanja i hipoteze pomoću kojih pokušava odgovoriti na njih te peti tip čitanja je stvaralačko čitanje u kojem čitatelj prilazi tekstu s ciljem da mu podari novi oblik ili sadržaj koji će za njega ili nekog drugog imati novo značenje.³

Čitanje je dakle, kompleksna jezična djelatnost te ga u praksi pojedini autori tumače kao kompetenciju koja nije više samo međuljudska kompetencija nego i međukulturna, društvena pa tako i građanska kompetencija.⁴ S obzirom da se interpretiranje napisanih znakova u izgovorene riječi definira kao temeljni proces čitanja, također je posebno važno naglasiti i razumijevanje, izražavanje i dijeljenje pročitanog sadržaja.⁵ Razumijevanje napisanog sadržaja odražava se na

¹ Usp. Čitanje. // Hrvatski jezični portal. URL: <http://hjp.noviliber.hr/index.php?show=baza> (2019-09-16)

² Usp. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin ; [s engleskog prevela Irena Kranjec ; stručna redakcija prijevoda Aleksandra Horvat]. 2. hrvatsko izd., (prema 2. izmijenjenom izd. izvornika). Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 50.

³ Usp. Munjiza, Emerik; Blanka Skender. Razvijenost čitateljskih sposobnosti: komparativna analiza 1985./86. I 2011./12. godine. *Život i škola*, 62, (2016), str. 239. URL: <https://hrcak.srce.hr/179039> (2019-07-02)

⁴ Usp. Visinko, Karol. Čitanje : poučavanje i učenje, Zagreb: Školska knjiga, 2014. Str. 118.

⁵ Usp. Kolić-Vehovec, Svjetlana. Kognitivni i metakognitivni aspekti čitanja. // Čitanje za školu i život: IV. simpozij učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika / urednik Miroslav Mićanović. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2013. Str. 23. URL: <http://dns.azoo.hr/azoo/images/izdanja/citanje/Citanje.pdf#page=23> (2019-07-02)

intelektualnu spremnost čitatelja na priloženi sadržaj te čitateljevo obrazovanje, a izražavanje i dijeljenje pročitanoj sadržaja je produkt čitateljeva razumijevanja teksta.

Prednosti s kojima se susrećemo prilikom čitanja su svakodnevno proširivanje vokabulara, poticanje kreativnosti i suosjećanja, bolji školski i akademski uspjeh pa tako i uspjeh u životu općenito. Kako čitanjem unaprjeđujemo svoje kognitivne sposobnosti, opće je poznato, kao i da ljudi koji puno čitaju ujedno postaju uspješniji učenici i studenti, završavaju bolje škole te rade na bolje plaćenim radnim mjestima. Pojedinaac se razlikuje u mnogim aspektima od drugih pojedinaca, pa tako i u pristupu i načinu čitanja. Stoga, razvojni put svakog pojedinca tj. čitatelja je različit, i stupanj spremnosti za čitanje također je različit. Govoreći na primjer o učenicima, jasno su vidljive razlike između onih koji čitaju i koji ne čitaju u odnosu na njihovo obraćanje pozornosti, mogućnosti pamćenja, govor, mišljenje i pogled na životne situacije.⁶ Učestalim čitanjem učenici mogu unaprijediti i oblikovati svoje čitalačke sposobnosti te shvatiti da je čitanje važno za cjeloživotno učenje. Zbog toga, čitanje se smatra međukulturnom kompetencijom te pojedinac čitanjem može sudjelovati u kulturnim djelatnostima što će vidljivo utjecati na daljnji razvoj njegovih čitalačkih sposobnosti i uspješnog integriranja u društvo.⁷

Budući da su čitanje i promicanje čitanja, usko povezani s knjižničnom djelatnošću i knjižnicama, razvoj čitalačkih vještina i čitalačkih navika iznimno su važne za knjižnice. Promicanje čitanja i kulturni razvoj pojedinca uključuje navedene vještine i navike o kojima će se govoriti u poglavlju o promicanju čitanja u knjižnicama.

⁶ Usp. Visinko, Karol. Nav. dj., str. 52.

⁷ Usp. Isto, str. 140.

2. Narodne knjižnice i društvene zadaće

Organiziranje brojnih akcija, projekata i programa jedna je od temeljnih zadaća narodnih knjižnica koje čine knjižnicu takvom kakva je te promiče kulturu čitanja. Kultura čitanja definira se kao ukupnost očitovanja potreba, interesa i navika za čitanjem i knjigom.⁸ Kako bi potreba za čitanjem bila prepoznata te kako bi se razvijale čitateljske navike i sposobnosti, narodne knjižnice trebaju preuzeti odgovornost u promicanju knjiga i čitanja.

Narodne knjižnice prisutne su diljem svijeta i javljaju se u različitim okolinama, društvima i kulturama, a smatraju se temeljnim institucijama koje potiču lokalnu zajednicu ka napredovanju, osiguravaju osnovne uvjete za cjeloživotno učenje, potiču pojedince da promiču kulturni razvitak i multikulturalnost te osiguravaju pristup znanju i informacijama.⁹ Narodne knjižnice imaju veliku ulogu u promicanju svijesti o kulturnom nasljedstvu koje zanimaju korisnika te je veoma važna za razvoj pojedinca, uvažavanje umjetnosti, znanstvenih postignuća i inovacija, također su zadužene za osiguravanje pristupa kulturnim izvedbama svih izvođača umjetnosti, a pogotovo poticanju dijaloga među različitim kulturama i zastupanju kulturnih različitosti te kulturnog dijaloga. Nadalje, narodna knjižnica je informacijsko, obavijesno središte koji svojim korisnicima omogućuje pristup informacijama i znanju bez obzira na spol, rasu, dob, vjeru, jezik, nacionalnost ili društveni položaj, a moraju osigurati i posebnu građu i usluge za korisnike koji se iz bilo kojeg razloga ne mogu služiti ili ne mogu pristupiti ponuđenoj knjižničnoj građi, bilo za pripadnike manjinskih skupina, osobe sa invaliditetom, bolesnike ili zatvorenike.¹⁰ Glavne djelatnosti kojima se bave narodne knjižnice su pružanje usluga svima i osiguravanje građe na različitim medijima u svrhu zadovoljavanja informacijske i obrazovne potrebe, osobnih potreba i pružanje usluga za djecu i mladež. Naročito važnu ulogu narodne knjižnice imaju kao žarište kulturnog i umjetničkog razvoja te pomaganje u stvaranju i oblikovanju kulturnog identiteta zajednice u kojoj djeluju.¹¹ Razlog osnivanja većine narodnih knjižnica je potreba za posrednikom između znanja, informacija, podrške formalnom i neformalnom obrazovanju te omogućavanja pristupa građe svima.¹² Stoga je obrazovanje jedna od glavnih djelatnosti narodnih knjižnica. Pojedinaac se obrazuje tijekom cijelog

⁸ Usp. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Nav. dj., str. 53.

⁹ Usp. Isto.

¹⁰ Usp. IFLA/UNESCO-ov manifest za narodne knjižnice, 1994. URL: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm (2019-07-01)

¹¹ Usp. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Nav. dj., str. 20.

¹² Usp. Isto, str. 16.

života, bilo to vezano za formalno obrazovanje u školi, na fakultetu i sveučilištu, ili je vezano za neformalno obrazovanje kao na primjer na poslu ili u svakodnevnom životu.¹³ Kako društvo postaje složenije, tako će se i morati usvajati nove vještine kako bi se osigurali u različitim fazama života, a narodne knjižnice će igrati važnu ulogu u tom procesu.¹⁴ Druga važna djelatnost narodne knjižnice je informiranje. Eksplozija informacija u današnje vrijeme nije nepoznat pojam te svakim danom količina informacija koje su potrebne za svakodnevni život raste. Knjižnica, kao javna služba koja je otvorena svima, ima ključnu ulogu u organiziranju, korištenju i dijeljenju informacija zajednici.¹⁵ Jednako važna djelatnost narodne knjižnice je mogućnost osobnog razvoja pojedinca. Kao što je ranije navedeno u radu, formalno i neformalno obrazovanje su jedne od mogućnosti razvijanja kreativnosti, novih interesa i novih znanja.¹⁶

Narodne knjižnice imaju posebnu odgovornost stvaranja i jačanja čitalačkih navika, pa je isto tako važna i uslužna djelatnost namijenjena djeci i mladeži. Potičući ranu pismenost, obiteljsku pismenost i neformalno obrazovanje onih najmlađih, narodne knjižnice igraju veliku ulogu u obogaćivanju čitalačkih navika djece i mladeži, koji će na kraju potaknuti i svoje roditelje i druge odrasle osobe na korištenje knjižnice.¹⁷

Vrijednost narodnih knjižnica je neprocjenjiva, stoga o njihovom poslovanju treba podizati svijest i promovirati njihov rad. Poslovanje narodnih knjižnica uvelike se promijenilo s obzirom da su u prošlosti osiguravale tiskanu građu te su bile prostor okupljanja zajednice. Danas, u digitalnom dobu, narodne knjižnice nude usluge koje se oslanjaju na informacijsku tehnologiju, nude se tečajevi, radionice i besplatan pristup internetu.¹⁸ Narodne knjižnice su otvorene svima, nude besplatno korištenje raznovrsne građe na svim vrstama medija te se zalažu za jednakost svakog pojedinca bez obzira na spol, rasu ili dob. Može se pretpostaviti da su narodne knjižnice ustvari jedine javne službe koje obavljaju aktivnu politiku brige za korisnike te zato moraju pružati primjerene obavijesne službe određenim mjesnim poduzećima, udrugama i zainteresiranim homogenim skupinama. Olakšavanje razvitka vještina, informatičke i informacijske pismenosti samo su jedni od primjera usluga koje narodne knjižnice nude, a u današnjem svijetu igraju veliku ulogu te moraju, kada je potrebno, aktivno podupirati i sudjelovati u programima razvijanja svih

¹³ Usp. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Nav. dj., str. 16.

¹⁴ Usp. Isto, str. 18.

¹⁵ Usp. Isto.

¹⁶ Usp. Isto, str. 19.

¹⁷ Usp. Isto, str. 20.

¹⁸ Usp. Isto, str. 27.

vrsta pismenosti koje su namijenjene za određene dobne skupine.¹⁹ Upravo taj posrednik između informacija, znanja i korisnika je knjižnica te će biti podrška svim vrstama obrazovanja. Budući da je pismenost, bilo informacijska ili informatička, ključ obrazovanja te otvara vrata bilo kakvom napredovanju u životu nužna je za djelovanje i razvijanje svakog društva. Jedno od osnovnih ljudskih prava je pristup informacijama i danas više nego ikada te informacije su prijeko potrebne u obogaćivanju osobnog razvoja i važan su doprinos svakodnevnom preživljavanju u društvu koji se svakodnevno razvija na ekonomskoj, društvenoj i obrazovnoj razini.²⁰ Ispunjavanjem svih tih uloga u područjima koja su ključna za razvoj, narodna knjižnica pridonosi stvaranju i održavanju dobro obaviještenog i demokratskog društva te nudi mogućnosti prijenosa dobih radnih navika, dobrog okruženja i moralnih vrijednosti u svaki dom i na svako radno mjesto.²¹ Naravno, kako bi narodne knjižnice uspješno ostvarile svoje ciljeve, moraju se zasnivati na jednakom pristupu svima, identificiranju potencijalnih korisnika, analiziranju korisničkih potreba, razvijanju usluga za pojedine skupine ili pojedince, uvođenju politike skrbi o korisnicima, promicanju obrazovanja korisnika za korištenje same knjižnične građe, surađivanju i razmjenjivanju knjižnične građe, razvijanju elektroničkih mreža te osiguravanju pristupa različitim službama i različitim uslugama.

¹⁹ Usp. UNESCOv manifest za narodne knjižnice, 1994. URL: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm (2019-07-01)

²⁰ Usp. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Nav. dj., str. 19.

²¹ Usp. Isto. str. 21.

3. Promicanje čitanja

Budući da je čitanje, kao što smo u prethodnom poglavlju detaljno pojasnili, važno u gotovo svim segmentima života, izuzetno je važno i njegovo promicanje. Promicanje ili promocija čitanja se, prema IFLA-inim smjernicama za promociju čitanja i pismenosti, definiraju kao načini na koje se pismenost i čitanje prenosi na društvene skupine na koje može djelovati ne samo knjižnica nego i ostali pojedinci u zajednici.²² Prema Bokan i Cupar, promicanje čitanja i promocija čitanja su termini koji se često upotrebljavaju zajedno ili su povezani veznikom *i*, ali se ne bi trebale vezati jer im se značenja uvelike razlikuju.²³ Promicanje, prema Hrvatskom jezičnom portalu, znači unaprjeđivati i pridonositi određenom napredovanju, dok Anić, 2004. godine promociju definira kao „jedan od četiri elementa marketinškog posla“ te promocija ustvari znači izazivanje interesa kod kupaca, potrošača ili korisnika.²⁴ U ovom radu, koristit će se termin promicanje čitanja.

Razvojem novih medija, čitanje knjiga kao primarni izvor pismenosti gubi na važnosti upravo zato jer se nije mijenjalo već stoljećima. S druge strane, promicanje knjiga i čitanja ujedno je i promocija pismenosti koja se široko tumači kao preduvjet za bilo kakvo postizanje ciljeva, razvijana znanja i cjeloživotnog učenja.²⁵ Postoji mnogo vrsta pismenosti, ali ona koja je najvažnija u ovom kontekstu je čitateljska pismenost. Čitateljska pismenost definira se kao razumijevanje, korištenje i promišljanje o napisanim tekstovima u svrhu postizanja osobnih ciljeva, razvijanja znanja i potencijala kako bi aktivno sudjelovali u društvu.²⁶

Knjižnica ne bi trebala biti ustanova koju će korisnik koristiti samo radi posudbe knjižnične građe. Knjižnice bi trebale podupirati učenje, čitanje, promicati knjigu, ali i drugu građu namijenjenu raznolikim potrebama korisnika.²⁷ Knjižnica svojim korisnicima nudi raznovrsnu građu počevši od knjiga, časopisa, stripova, pa sve do elektroničke građe, audiovizualne građe, DVD-a, pristupa internetu, društvene igre i igračaka.

Edukacija i informiranje korisnika glavni je cilj svake knjižnice te će knjižnice kroz razne programe, projekte i aktivnosti pokušati privući korisnike u što većem broju. Promicanje čitanja se

²² Usp. Bokan, Antonela; Cupar, Drahomira. Promocija i promicanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske // *Libellarium*, 10, 1(2017), str. 53.

²³ Usp. Isto, str. 54.

²⁴ Usp. Isto.

²⁵ Usp. Isto.

²⁶ Usp. Isto.

²⁷ Usp. Visinko, Karol. Nav. dj., str. 141.

u većini slučajeva odnosi na organiziranje, promoviranje i provođenje raznih akcija, programa i projekata, kao što su na primjer Mjesec hrvatske knjige, radionice i aktivnosti povodom obilježavanja Međunarodnog dana pismenosti te kampanje “*Čitaj mi!*”²⁸

Promicanje čitanja odnosi se na sve aktivnosti, projekte i programe organizirane od strane narodne knjižnice ili bilo kojeg drugog organizatora kojemu je cilj razvijati čitalačke navike i širiti kulturu pismenosti.²⁹ Kada je riječ o knjižnicama i promicanju čitanja, može se reći da se ne fokusiraju samo na čitanje, nego i na čitateljske navike, stvaranje čitateljskog profila i sve ostale aktivnosti koje se vežu za čitanje. Podizanje praga pismenosti i razvijanje kreativnosti kod korisnika temelji se na programima koje pohađaju, te postoje razne aktivnosti i programi koji su namijenjeni za određene korisničke skupine.³⁰ Aktivnosti primjerice mogu biti namijenjene djeci predškolske i školske dobi, mladima, umirovljenicima, osobama s posebnim potrebama te se mogu provoditi na različite načine. Aktivnosti koje su najpopularnije i za koje svi znaju su kreativne radionice, razne vrste opismenjavanja, biblioterapije i igraonice, ali postoji niz aktivnosti za koje većina ni ne zna da postoje.³¹ Kako bi svaka provedba promoviranja knjiga i čitanja bila uspješna, gradi se na nekoliko elemenata. Prvi element je doseg, a on se odnosi na pokrivenost područja u kojem zajednica djeluje, kako bi korisnici pravovremeno dobili obavijesti o aktivnostima.³²

Drugi element je dostupnost, a on se odnosi na promoviranje aktivnosti na mjestima koja su dostupna primjerenom dobnoj skupini.³³ Treći element je brzina te se ona odnosi na predstavljanju određene aktivnosti u određeno vrijeme kako bi korisnici na vrijeme saznali za određenu aktivnost.³⁴ I zadnji element po kojem se vrednuje promoviranje knjiga i čitanja je inovativnost te se ona odnosi na osmišljavanje aktivnosti koje nisu do tad viđene među aktivnostima koje su bile provedene na području te zajednice.³⁵ Kada se svi ti elementi tj. uvjeti ispune, knjižnice mogu valjano promovirati knjige i čitanje u određenoj zajednici. Primjeri takvih aktivnosti su bilteni prinova tj. popisi novih knjiga u knjižnici, zatim blogovi, koji su vrijedan način promocije čitanja osobama koji imaju razvijenu čitateljsku kulturu i navike, booktraileri (najave za knjigu) koji utjelovljuju likove i situacije iz knjige kako bi zainteresirali korisnike. Letci su još

²⁸ Usp. Bokan, Antonela. Nav dj., str. 52.

²⁹ Usp. Isto, str. 55.

³⁰ Usp. Bučević, Sancincenti Lorenka. Čitanje kao ključni čimbenik razvoja hrvatskoga društva. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), str. 63. URL: file:///D:/Users/Korisnik/Downloads/06_VBH_2_2006_Bucevic_Sanvicenti.pdf (2019-07-02)

³¹ Usp. Isto.

³² Usp. Bokan, Antonela. Nav dj., str. 61.

³³ Usp. Isto.

³⁴ Usp. Isto.

³⁵ Usp. Isto.

jedan izvrstan način promocije čitalačkih programa, jer su oni mediji koji jasno i sažeto predstavljaju prednosti pohađanja određene aktivnosti.³⁶ Mailing liste su primjer promocije čitanja svojim kolegama iz srodnih struka kako bi se vijesti proširile na osobe iz određenog poslovnog okruženja.³⁷ U najvećoj mjeri se promocije knjiga i čitanja odvijaju putem raznih oglašavanja koja ustvari imaju istu funkciju samo na različitim medijima. Primjeri takvih oglašavanja su oglašavanje na pločama u knjižnici, oglašavanje na pločama u srodnim ustanovama, oglašavanje na Facebook – stranicama knjižnica, oglašavanje na mrežnim stranicama knjižnica, oglašavanje na novinskim portalima, oglašavanje u novinama, oglašavanje u radijskim emisijama, oglašavanje na televiziji te oglašavanje putem plakata.³⁸ Također, postoje načini promicanja knjiga i čitanja među knjižničarima i drugim promotorima čitanja, kako bi međusobno naučili dobre primjere prakse i surađivali sa drugim ustanovama. Primjeri ovih načina promicanja čitanja su sudjelovanje knjižničara na stručnim skupovima i konferencijama, suradnja s obrazovnim i zdravstvenim ustanovama u zajednici te suradnja sa srodnim ustanovama i ustanovama kulture.³⁹ Način promocije knjiga i čitanja, koji u današnje vrijeme privlači najviše pozornosti je vlog, a on je video najava programa promicanja čitanja te je sažet, ciljan i jezgrovit način vizualiziranja aktivnosti koja nadolazi.⁴⁰

Angažiranost i zainteresiranost knjižničara za određenu aktivnost, pa tako i promociju čitanja, ovisi o pojedincima. Niti su svi knjižničari jednako obrazovani, nemaju iste sklonosti, načine komuniciranja, a niti su jednako pristupačni korisnicima. Stoga svaka aktivnost u knjižnicama ovisi o mogućnostima knjižnice, sklonostima i vještinama zaposlenika i njegovih nadređenih, ali se također te aktivnosti moraju podudarati i pratiti zadaće narodnih knjižnica.

Jedna od temeljnih zadaća narodnih knjižnica, u kontekstu promicanja čitanja, je ta da knjižničari moraju poznavati čitalački profil svojih korisnika, kako bi na taj način razvili odnos s korisnikom i kulturu čitanja. Danas, pored promicanja čitanja, knjižnice sve češće zagovaraju i zdrav način života. Zdrav način života definira se kao usklađenost zdrave prehrane i tjelovježbe. U ovom radu, pažnja će biti usmjerena na tjelovježbu u kombinaciji s čitanjem i učenjem. Čitanje i hodanje, čitanje i trčanje, slušanje audio knjiga uz tjelovježbu u današnje vrijeme nije stran pojam,

³⁶ Usp. Bokan, Antonela. Nav. dj., str. 61.

³⁷ Usp. Bokan, Antonela. Nav. dj., str. 61.

³⁸ Usp. Isto, str. 62.

³⁹ Usp. Isto.

⁴⁰ Usp. Isto, str. 63.

jer ljudi žive užurbanim životom i u većini slučajeva obavljaju više radnji odjednom. Rad na svom tijelu jednako je važan kao i rad na svom mozgu, a radeći te dvije radnje istovremeno je samo pokazatelj dobre volje, upornosti i kreativnosti.

4. Bibliocikliranje

Postoji mnogo vrsta knjižnica koje imaju različita poslanja i nude različite usluge i aktivnosti. U novije se vrijeme knjižnice aktivno uključuju u aktivnosti čiji je cilj briga o okolišu i zdravom načinu života pa se tako u stručnoj literaturi govori o tzv. zelenim knjižnicama. Izraz „zelena knjižnica“ može se upotrebljavati u dvama značenjima. Prvo značenje se odnosi na knjižničnu zgradu koja je projektirana i izgrađena kako bi u najmanjoj mogućoj mjeri nepovoljno utjecala na okoliš.⁴¹ Kada se govori o utjecaju na okoliš najčešće se bira adekvatan građevinski materijal, primjerene energetske mjere, obnovljive izvore energije i odgovorno postupanje s otpadom.⁴² Drugo značenje se odnosi na usluge i programe koje pruža knjižnica te su sve usmjerene na razvijanje zelene pismenosti.⁴³ Zelena pismenost se opisuje kao sposobnost razumijevanja čovjekovih odluka i radnji koje utječu na okoliš te se tako širi svijest o održivom razvoju i poticanju kritičkog mišljenja kod pojedinca kako bi promijenili ponašanje ne samo pojedinaca nego i svih institucija.⁴⁴ Isto tako, zelene knjižnice potiču kritičko razmišljanje o ekološkim temama, ali i o razvoju znanja i vještina koje su potrebne kako bi poboljšali kvalitetu života cjelokupne zajednice i društva.⁴⁵ Aktualna društvena zbivanja, aktivnosti i usluge, zelene knjižnice nastoje približiti svojim korisnicima te ih informirati o zaštiti okoliša, ali i o zdravom načinu života. Voditi zdrav život podrazumijeva bavljenje fizičkim aktivnostima, isto kao i svi mišići, našem mozgu je potrebna aktivnost. Znanstvena istraživanja dokazala su kako mozak učinkovitije radi kada se pojedinac bavi fizičkom aktivnošću. Stoga, zdrav život dugotrajno poboljšava i pozitivno utječe na naš mozak te nam daje priliku da poboljšamo ne samo fizički način života nego i onaj intelektualni.

Primjer jedne takve aktivnosti, koja je istovremeno kreativan i inovativan način promicanja zdravog načina života i čitanja je bicikliranje za knjižnice, odnosno bibliocikliranje. Međunarodna kampanja *Cycling for Libraries* (Bicikliranje za knjižnice) je stručni skup i otvoreno raspravište pomoću kojeg se promoviraju knjižnice, čitanje i međunarodna stručna suradnja te potiče kretanje

⁴¹ Usp. Dragaš, Božica. Zelene knjižnice za pismenost: Hrvatsko iskustvo. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 60, 4(2017), str. 221.

⁴² Usp. Isto.

⁴³ Usp. Isto.

⁴⁴ Usp. Čadovska, Ivana; Tkalčić, Ana-Marija. Zelena pismenost kao dio strategije razvoja informacijske službe. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 60, 1(2017), str. 65.

⁴⁵ Usp. Dragaš, Božica. Nav. dj., str. 224.

i tjelesno zdravlje.⁴⁶ Začetnici i organizatori ovog projekta bili su finski knjižničari Jukka Pennanen i Mace Ojala, koji su dobili podršku mjesnih i međunarodnih organizacija koje djeluju u području knjižničarstva. Kampanja se prvi put održala 2010. godine u okviru godišnje IFLA-e konferencije u Göteborgu u Švedskoj kada je održana prva ovakva biciklijada na relaciji od grada Boråsa do grada Göteborga. U okviru biciklijade organizirana su stajališta tj. knjižnice koje će biti posjećene i u kojima će se održavati predavanja. Na nekim rutama postoji više knjižnica koje će biti posjećene, dok se na drugima posjećuje samo jedna knjižnica i tamo se održe sva predavanja od jednom. Kako se kampanja tada pokazala drugačijom od prijašnjih kampanja, počinje se provoditi svake godine u različitim državama, gradovima i na različite načine. Kampanja se pokazala vrijednom, jer se po prvi puta spojila fizička aktivnosti tj. bicikliranje i rasprava o stručnim knjižničarskim problemima. Ova kampanja je sjajan primjer usmjeravanja pažnje javnosti na društvenu ulogu knjižnica i važnost čitanja.

Zbog velikog zanimanja drugih knjižnica i udruga za ovu kampanju, 2013. godine osniva se udruženje *International Association for Library Advocacy* (Slika 1).⁴⁷ Ova organizacija osnovana je kako bi pomogla i preuzela odgovornost za lakšu pripremu aktivnosti, kampanja i projekata te prikupljanje sredstva potrebnih za održavanje raznih knjižničarskih akcija, kampanja i projekata. Cilj ove udruge je zagovaranje boljeg rada knjižnice i podupiranje uloge knjižnice u društvu radi jačanja i razvijanja međunarodne suradnje knjižničara i samih korisnika knjižnica kako bi se razvile i poboljšale usluge narodnih knjižnica. Navedena organizacija svoj rad temelji na obvezi prema otvorenom kretanju i dijeljenju znanja što većem broju korisnika na što većem prostoru. Bibliocikliranje se smatra ekonomski i politički neovisnom kampanjom odnosno biciklijadom koja doprinosi fizičkoj i mentalnoj dobrobiti knjižničara, članova akademije, promotora čitanja i drugih korisnika.⁴⁸ Također, bibliocikliranje se smatra akcijom koja u sebi nosi mnoge vrijednosti poput otvorenosti, liberalizma, pristupa informacijama, cjeloživotnog učenja i na kraju inovativnosti.⁴⁹ Bibliocikliranje nije samo kampanja za promicanje knjiga, čitanja i knjižnica nego mogućnost slobodne razmjene informacija, jer nije određeno tko je predavač, a tko publika, nema pasivnog slušanja, svi su aktivni i ravnopravni sudionici razgovora ili rasprave u

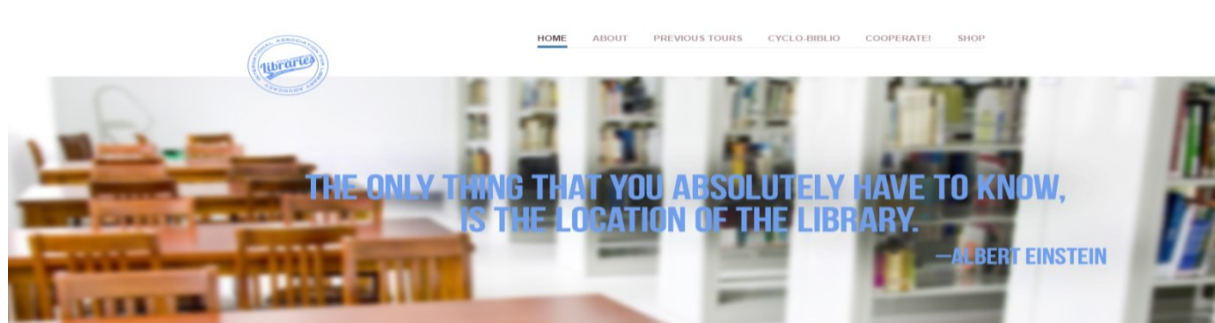
⁴⁶ Usp. Stričević-Šolić, Vesna. Nav. dj., str. 321.

⁴⁷ Usp. Stričević-Šolić, Vesna. Nav. dj., str. 322.

⁴⁸ Usp. Cycling for Libraries. URL: <http://www.cyclingforlibraries.org/> (2019-07-03)

⁴⁹ Usp. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Nav. dj., str. 90.

kojoj sudjeluju.⁵⁰ Bibliocikliranje je primjer i neformalnog učenja, ali na svakoj turi postoje zadane dnevne teme koje pomažu sudionicima usmjeriti raspravu. Svake godine na pojedinim turama postoje moderatori koji sudionicima pomažu u kanaliziranju rasprave, te se svaki dan održavanja kampanje, tema mijenja. Neke od tema o kojima se raspravlja su cjeloživotno obrazovanje, besplatne knjižnice, zelene knjižnice, izgradnja i uporaba knjižničnih prostora, digitalna uključenost društva itd.⁵¹ Kako su očekivanja za ovu kampanju postala sve veća, tako se opsežnost i količina stručnih pitanja i problema povećala, pa teme o kojima su pojedinci htjeli pričati i dobiti povratno mišljenje, morali poslati unaprijed kako bi se tema uvrstila u dnevni red.⁵² Ovakva organizacija rasporeda olakšala je mnogim stručnjacima, koji dijele zajedničke interese, povezivanje sa kolegama i pružanje mogućnosti za slobodan i kreativan razgovor s knjižničarima iz drugih društava, lokaliteta, regija, zemalja pa čak i strukovnih praksi.⁵³ Sudjelovanjem u projektu poput bibliocikliranja omogućuje se povezivanje s kolegama iz cijelog svijeta, jer svi putuju zajedno, spavaju zajedno, žive zajedno, pomažu si međusobno riješiti ne samo profesionalne probleme nego i one privatne te je zato bibliocikliranje primjer korisnog učenja, upoznavanja novih, drugačijih rješenja i praksi te umrežavanja i povezivanja.⁵⁴ Knjižnice su u očima javnosti smatrane ustanovama koje se trebaju baviti promicanjem kulture te tako ova kampanja pokušava promijeniti mišljenje javnosti, koje ima o knjižnici, a to je da je knjižnica zastarjela, birokratska ustanova koja se u život zajednice uključuje samo kada mora.⁵⁵ Uloga knjižnica nije samo omogućiti posudbu knjiga, nego i povezati korisnike, proširiti vidike i u ovom slučaju poticati bavljenje tjelesnim aktivnostima i zdrav način života.

Slika 1. Mrežna stranica kampanje *Cycling for Libraries*

⁵⁰Usp. Stričević-Šolić, Vesna. Nav. dj., str. 323.

⁵¹ Usp. Stričević-Šolić, Vesna. Nav. dj., str. 323.

⁵² Usp. Isto.

⁵³ Usp. Isto.

⁵⁴ Usp. Isto.

⁵⁵ Usp. Isto, str. 324.

Kolona biciklista duga gotovo kilometar, njezin dolazak najavljeni zvonima i policijska pratnja privukla je puno pažnje na kampanju koja se počela održavati jednom godišnje. Naredna je biciklijada i „ne konferencija“ održana 2011. godine na relaciji Copenhagen – Berlin u kojoj je sudjelovalo osamdeset knjižničara iz cijelog svijeta, a tijekom održavanja kampanje provedene su i mnoge radionice, seminari te su sudionici posjetili mnoge knjižnice u Danskoj i Njemačkoj.⁵⁶ Završnica akcije odvila se u Berlinu za vrijeme otvaranja 100. Deutscher Bibliothekartaga, što je najveća knjižničarska konferencija u Njemačkoj te im se kroz grad pridružilo još stotinjak njemačkih kolega.⁵⁷ Sudionici ove kampanje, te godine, prešli su sveukupno 650 kilometara.

Druga tura održana je 2012. godine te je nazvana „*kozmpolitska*“, a održala se na području baltičkih zemalja, dok je ruta išla od Vilnusa u Litvi, preko Rige u Latviji te je zadnja točka bila Tallin u Estoniji. Zemlje domaćini i njihova knjižničarska udruženja uvelike su pomogli u organiziranju drugog održavanja kampanje *Cycling for Libraries*, ali većina organizacijskih zadataka ostala je i dalje u rukama finskih knjižničara.⁵⁸ Te godine sudjelovalo je nešto više knjižničara, točnije, stotinjak knjižničara iz dvadeset različitih zemalja te su se knjižničari ovoga puta sastajali i sa lokalnim političarima i sudjelovali u brojnim društvenim događanjima i prešli oko 600 kilometara.⁵⁹ Kampanja je dobila medijsku pažnju kada im se u jednoj dionici puta pridružio i latvijski ministar kulture te pozvao ljude na društveno koristan i zanimljiv događaj koji se polako počinje širiti po Europi.⁶⁰

Godine 2013. po treći puta, kampanja se nastavlja. Te godine kampanja je održana na relaciji Amsterdam – Bruxelles sa sloganom *Libraries make a difference*, a podržana je i od strane IFLA-e, EBLIDA i mnogih drugih lokalnih knjižničarskih organizacija čija su središta u Belgiji i Nizozemskoj.⁶¹ Stotinjak knjižničara iz dvadeset i pet zemalja sudjelovalo je te godine, i po prvi puta akciji se pridružuju dvije predstavnice iz Hrvatske, Vesna Stričević iz Gradska knjižnice Zagreb i Marija Šimunović iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.⁶² Kampanja je 2013. godine prepoznata kao nova forma promoviranja knjižnica i promicanja čitanja te su tijekom puta

⁵⁶ Usp. Stričević-Šolić, Vesna. Nav. dj., str. 324.

⁵⁷ Usp. Isto.

⁵⁸ Usp. Isto.

⁵⁹ Usp. Isto.

⁶⁰ Usp. Isto, str. 324.

⁶¹ Usp. Isto, str. 325.

⁶² Usp. Isto.

sudionici bili pozvani u Nizozemski i Flamanski parlament.⁶³ U Haagu su sudionici kampanje sudjelovali na okruglom stolu koji je organizirao Odbor za obrazovanje i kulturu.⁶⁴ Rasprave koje su se vodile na okruglom stolu bile su vezane uz vidljivost knjižnica u društvu, knjižničnu infrastrukturu, probleme autorskih prava i nove tehnologije.⁶⁵ Te su godine sudionici kampanje su prešli oko 400 kilometara. Uz pomoć organizacije *Civic Agenda* glas knjižničara stigao je do mnogih vodećih knjižničarskih institucija te je podupro i doprinio pisanoj deklaraciji o narodnim knjižnicama *The impact of Public Libraries in European Communities* koja je u sklopu akcije, na kraju puta predan Europskom parlamentu.⁶⁶ Cilj deklaracije je podizanje svijesti o narodnim knjižnicama kao ustanovama koje su čvrsto povezane s lokalnim zajednicama i koje pružaju mogućnosti poput cjeloživotnog učenja, digitalne i socijalne uključenosti te prilagodljiv pristup informacijama.⁶⁷

Četvrta tura održana je 2014. godine u Francuskoj na ruti Montpellier – Lyon te su sudionici kampanje te godine prešli oko 530 kilometara. Te godine u Lyonu održan je *Svjetski knjižničarski i informacijski kongres i 80. konferencija IFLA-e* što je potaknulo veći odaziv sudionika.⁶⁸ Zemlja domaćin ove godine aktivno se uključuje u kampanju te daje službeni naziv akciji na francuskom jeziku: *Cyclo-biblio*. Predstavnici francuske organizacije uveli su mnoge promjene u izvođenje ove kampanje pa tako 2014. godinu prati geslo „Knjižnica je više od povijesti knjige – ona prati društvo u njegovoj evoluciji“, a pozornost ove godine je bila na promicanju komunikacije i društvenog značaja knjižnica, knjižničarske prakse i problema u knjižnicama s kojima se Francuska susreće.⁶⁹ Neupitno je da je kampanja te godine dobila veliku medijsku pozornost te je tako osnažila poslovanje i privukla pažnju na promoviranje knjižnica.⁷⁰ Godine 2014. povećao se i hrvatski tim koji su predstavljali Vesna Stričević (Gradska knjižnica Zagreb), Maruška Nardelli (Gradska knjižnica Marka Marulića Split) te Kristian Ujlaki i Karlo Galinec (Knjižnica “Fran Galović” Koprivnica).⁷¹

⁶³ Usp. Stričević-Šolić, Vesna. Nav. dj., str. 325.

⁶⁴ Usp. Isto.

⁶⁵ Usp. Isto.

⁶⁶ Usp. Isto.

⁶⁷ Usp. Isto.

⁶⁸ Usp. Isto, str. 326.

⁶⁹ Usp. Isto.

⁷⁰ Usp. Isto.

⁷¹ Usp. Isto.

Godine 2015. tura je započela u Oslu u Norveškoj, nastavila se preko zapadne obale Švedske da bi završila u Aarhusu u Danskoj. Glavna tema kampanje te godine bili su razgovori i planovi za knjižnice u gradovima koje su obilazili. Krenuvši iz Osla, knjižničari su raspravljali o planovima za novu narodnu knjižnicu te kako će usluge koje su relevantne u novoj knjižnici, utjecati na planiranje samog objekta.⁷² Sudionici kampanje te godine su raspravljali kako riješiti problem neuravnoteženih funkcija tj. ponovnog spajanja svih odjela i lokacija gotenburške knjižnice u jednu. U Aarhusu, se tada otvorila nova narodna knjižnica koja je jedna je od najvećih knjižnica Skandinavije u kojoj se svakodnevno održavaju izložbe, rasprave i mnoga druga događanja.⁷³

Po prvi puta 2016. godine, kampanja *Cycling for Libraries*, nije održana u Europi. Kampanja je te godine održana u Kanadi, na ruti od Wellanda do Toronta. Te godine je sudjelovao trideset i jedan knjižničari te su prešli oko 385 kilometara. Tema kampanje 2016. godine, bila je multikulturizam te su sudionici prolazeći kroz razna mjesta svjedočili primjerima koloniziranih područja.⁷⁴ Putovanjem kroz razne gradove, *The Six Nations Public Library*, slavila je svoj pedeseti rođendan te su sudionici, u sklopu kampanje posjetili i ovu knjižnicu. The Six Nations Public Library, svoj rad temelji na očuvanju jedinstvene povijesti kultura koje žive na tom području te ih objedinjuju u jednu veliku i raznoliku zajednicu.⁷⁵ Naposljetku, u Torontu su zaposlenici lokalne narodne knjižnice održavali prezentacije o problemima s kojima se susreće narodna knjižnica u Torontu, uključujući i usluge za izbjeglice.⁷⁶ Tijekom kampanje, sudionici su posjetili mnoge knjižnice, muzeje, nacionalne i prirodne parkove, što je taj događaj tj. biciklijadu učinilo još primamljivijim.

Godine 2017., kampanja je održana u Belgiji, počevši od Trois-Pontsa sve do Genka. Tema koja je pratila kampanju te godine bila je „Voda, zemlja i ravni putevi“, što se zaista pokazalo prikladnim nazivom jer su obilni vjetrovi, kiša i strmi brjegovi nisu zaustavili sudionike u razgledavanju prekrasnih mjesta, gradova, knjižnica i muzeja⁷⁷. Obilazeći brojne knjižnice na ruti,

⁷² Usp. Cycling for Libraries. URL: <http://www.cyclingforlibraries.org/> (2019-09-04)

⁷³ Usp. Isto.

⁷⁴ Usp. Cycling for Libraries - Canada! URL: <http://philipsegall.wixsite.com/wandering-librarian/single-post/2016/08/28/Cycling-for-Libraries---Canada> (2019-09-04)

⁷⁵ Usp. Isto.

⁷⁶ Usp. Cycling for Libraries - Canada! URL: <http://philipsegall.wixsite.com/wandering-librarian/single-post/2016/08/28/Cycling-for-Libraries---Canada> (2019-09-04)

⁷⁷ Usp. Cycling for Libraries Belgium. URL: <http://c4lbelgium.weebly.com/blog/category/5-report-day-4> (2019-09-05)

mnogi knjižničari su uočili što bi mogli promijeniti u svojim knjižnicama te poboljšati rad i okruženje u kojem se nalaze.

Godine 2018., kampanja se održavala u Rumunjskoj. Biciklisti su rutu započeli u gradu Constante na Crnom moru i završili u staroj luci Galati. Sudionici kampanje su šestodnevnu vožnju proveli posjećujući antičke tvrđave i luke te razgovarajući s knjižničarima iz četiri različite zemlje. Ove godine sudionici su prešli oko 350 kilometara, a ime kampanje su prilagodili sebi i nazvali ju *CicloBiblo*. Organizacija koja j pokrenula ovaj događaj bila je grupa knjižničara iz Rumunjske uz potporu Nacionalnog udruženja knjižničara i javnih knjižnica u Rumunjskoj te Rumunjska knjižničarska udruga.⁷⁸

U Hrvatskoj se posljednjih godina održalo nekoliko knjižničnih biciklijada u organizaciji različitih ustanova. Godine 2014. u okviru Zagrebačkog knjižničarskog društva osnovana je radna grupa pod nazivom *ZKD Biciklisti*, u kojoj je nekoliko entuzijastičnih knjižničara spojilo svoju ljubav prema knjižnicama i bicikliranju. Knjižničari koji su članovi te radne grupe svojim su izlaskom iz zatvorenih radnih sredina, odlučili na kreativan način upoznati javnost s knjižničarskom profesijom i proširiti komunikaciju s korisnicima.⁷⁹ Cilj osnivanja ove radne grupe unutar regionalnog knjižničarskog društva bio je organiziranje akcija koje bi zagovarale kretanje na otvorenom i podizanje ugleda knjižnica i knjižničara u društvu. Prva njihova aktivnost organizirana je godine 2014. kada su *ZKD Biciklisti* po prvi puta sudjelovali u obilježavanju Dana hrvatskih knjižnica u Sisku. Kako je ova inicijativa osnovana u kratkom vremenskom periodu, na obilježavanju tog dana prisustvovalo je samo dvadesetak knjižničara-biciklista.⁸⁰ Krenuvši iz Zagreba, kolona biciklista s fluorescentnim prslucima privlačila je mnogo pozornosti sve do završne točke koja je bila u Sisku, što se može vidjeti na slici 2. Predstavnici lokalnih i regionalnih vlasti te predstavnici ministarstva kulture, knjižničare-bicikliste su dočekali u „Kazalištu 21“ gdje su takvim okupljanjem pozornost javnosti skrenuli na važnu ulogu knjižnica u društvu.⁸¹ Knjižničari-biciklisti iz ove su radne grupe do danas organizirali brojne aktivnosti i biciklijade, prikupljali građu za osobe s poteškoćama, sudjelovali u promocijama knjiga te u humanitarnim akcijama. Nakon nekoliko prvih ruta javlja se potreba za sve učestalijim organiziranjem susreta knjižničara-biciklista pa nastaje projekt *Biciklom kroz knjižnice Zagrebačke županije*. Taj se

⁷⁸ Usp. CicloBiblo. URL: http://www.cyclingforlibraries.org/?page_id=10543 (2019-09-04)

⁷⁹ Usp. ZKD Biciklisti. URL: <https://zkd.hr/zkd-biciklisti/> (2019-09-11)

⁸⁰ Usp. ZKD Biciklisti. URL: <https://zkd.hr/zkd-biciklisti/> (2019-09-11)

⁸¹ Usp. Isto.

projekt s vremenom uspješno proširuje na cijelu Hrvatsku pod nazivom *Biciklom kroz knjižnice Hrvatske*.⁸² Prva biciklijada u sklopu ovog programa, organizirana je 2018. na ruti od Zagreba do Karlovca.⁸³ ZKD Biciklisti pokušavaju skrenuti pozornost na svoj rad tako što sudjeluju na različitim manifestacijama poput Noći knjige, Dana planeta Zemlja, Zeleni festival – Okrenimo na zeleno, Europski tjedan mobilnosti, Festival znanosti, „Let’s Go Green!“ – 1. međunarodna konferencija o zelenim knjižnicama, itd.⁸⁴

Slika 2. ZKD Biciklisti

Vrlo specifične biciklijade organizirali su studenti knjižničarstva s Filozofskog fakulteta u Zagrebu (FFZG), koji su 2014. godine po prvi puta organizirali tzv. bibliocikliranje. U organizaciji te biciklijade, koja je osmišljena o okviru kolegija *Upravljanje informacijama i znanjem*, sudjelovali su Vedran Perunčić, Tamara Belović, Dora Jurišković, Sanja Milovac, Ana Marić i Tito Kliska, grupa studenata sa Filozofskog fakulteta u Zagrebu i knjižničarka Ana Pavlek iz Knjižnica grada Zagreba (Dječja knjižnica Marin Držić) koji se mogu vidjeti na slici 3.

Sudionici ove biciklijade vozili su na relaciji Zagreb – Split i pritom posjetili odabrane narodne knjižnice iz Karlovca, Duge Rese, Slunja, Korenice, Gračaca, Knina, Sinja i Splita u kojima su održali niz radionica za djecu. Cilj ovog projekta je bio potaknuti osnivanje dječjih čitateljskih klubova, mijenjanje percepcije javnosti o knjižnicama te predstavljanje knjižnica kao

⁸² Usp. ZKD Biciklisti. URL: <https://zkd.hr/zkd-biciklisti/> (2019-09-11)

⁸³ Usp. Isto.

⁸⁴ Usp. Isto.

zanimljivih institucija i knjižničarstva kao zanimljive struke.⁸⁵ Aktivnosti koje su se održavale za vrijeme radionica uključivale su predstavljanje autora i njihovih djela, čitanje tekstova i razgovori o pročitanome, kreativno izražavanje i interaktivne igre za djecu.⁸⁶ Na radionicama koje su bile održane sudjelovalo je sveukupno 108 školaraca među kojima su nakon aktivnosti proveli i kratko istraživanje koje je pokazalo kako su radionice ispunile očekivanja djece koja su sudjelovala te su ih zainteresirali za sudjelovanje u mnogim aktivnostima u knjižnicama i čitateljskim klubovima.⁸⁷ Cjelokupno iskustvo bibliocikliranja, zabilježeno je kratkim filmom koji ujedno služi i kao najbolja promocija i izvor informacija o biciklijadi.

Slika 3. Organizatori bibliocikliranja (studenti FFZG i Ana Pavlek)

Godine 2015. bibliocikliranje se nastavlja, i opet s ciljem promicanja knjižnica i poticanja osnivanja čitateljskih klubova za djecu. Na toj biciklijadi sudionici su vozili rutu u Istri i pri tome posjetili narodne knjižnice u Pazinu, Umagu i Poreču.⁸⁸ Te godine, u šest dana koliko je trajala biciklijada održane su tri čitateljske radionice na kojim je sudjelovalo oko 70 školaraca.⁸⁹ Ova je kampanja izgleda urodila plodom, jer je u Dječjoj knjižnici Marin Držić u Zagrebu, osnovan čitateljski klub za djecu pod nazivom *Knjigotron*.⁹⁰ Organizatori, potaknuti dobrim rezultatima, žele nastaviti osnivati dječjih čitateljskih klubova u gradovima i mjestima gdje je utvrđeno da ne postoje takve aktivnosti za djecu.⁹¹

⁸⁵ Usp. Bibliocikliranje. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/djecja-knjiznica-marina-drzica/programi-i-projekti/drustveno-korisno-ucenje/bibliocikliranje-39812/39812> (2019-09-05)

⁸⁶ Usp. Bibliocikliranje. URL: <https://bibliocikliranje.wixsite.com/zagreb/bibliocikliranje-2014> (2019-09-05)

⁸⁷ Usp. Isto.

⁸⁸ Usp. Bibliocikliranje. URL: <https://bibliocikliranje.wixsite.com/zagreb/> (2019-09-05)

⁸⁹ Usp. Isto.

⁹⁰ Usp. Isto.

⁹¹ Usp. Isto.

Treća inicijativa u okviru koje knjižničari-biciklisti (i građani) bicikliraju pokrenuta je 2016. godine u okviru nacionalne kampanje za osobe s teškoćom čitanja i disleksijom pod nazivom „I ja želim čitati“.⁹² Nacionalna kampanja „I ja želim čitati“ u Hrvatskoj pokrenulo je 2016. godine Hrvatsko knjižničarsko društvo (HKD) tj. Komisija za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama i Knjižnice grada Zagreba. Organizatori kampanje smatraju da je u interesu cijelog hrvatskog društva, osigurati ravnopravan i ne ometan pristup informacijama i znanju svima, bez obzira na dobnu skupinu pojedinca, poteškoće u čitanju, disleksiju i nemogućnost čitanja standardnog tiska. Cilj kampanje „I ja želim čitati“ je informirati i educirati javnost o problematici osoba s teškoćom čitanja i disleksijom.⁹³ Godine 2018. kampanja „I ja želim čitati“ podržala je već spomenutu akciju ZKD Biciklista Biciklom kroz knjižnice u Hrvatskoj te su se kampanji pridružili i knjižničari iz Siska što se može vidjeti na slici 4.⁹⁴ Ovom prigodom, biciklisti su sudjelovali u organiziranju donacija knjiga prilagođenih osoba koje ne mogu čitati standardni tisak od partnera Kampanje Zaklada "Čujem, vjerujem, vidim".⁹⁵ U ime kampanje „I ja želim čitati“ u Vodicama je 2018. godine također održana biciklijada te je nazvana „Mala brnistra“. Ova biciklijada održana je povodom Dana hrvatske knjige odnosno 22. travnja te povodom Svjetskog dana knjige, koji se obilježava na Noć knjige 23. travnja.⁹⁶ Cilj ove biciklijade bio je informirati javnost o problemima i potrebama s kojima se susreću djeca s poteškoćama u čitanju i disleksijom te upozoriti na važnost pravilnog razvoja govora za djetetov život.⁹⁷ Biciklijada je krenula od Gradske knjižnice Vodice te se nastavila vožnjom kroz cijeli grad i završila se na početnoj točki, ispred Gradske knjižnice Vodice.⁹⁸

U isto vrijeme se u Koprivnici održavala još jedna biciklijada. Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica odlučila je podržati kampanju „I ja želim čitati“ te organizirati biciklijadu. Koprivnička biciklijada je započela ispred Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“, a završna je točka bila Općina Peteranec.⁹⁹ Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica biciklijadu je

⁹² Usp. Bibliocikliranje. URL: <https://bibliocikliranje.wixsite.com/zagreb/> (2019-09-05)

⁹³ Usp. „I ja želim čitati!“ Nacionalna kampanja za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom. URL: <http://www.kgz.hr/hr/i-ja-zelim-citati-nacionalna-kampanja-za-osobe-s-teskocama-citanja-i-disleksijom/35733> (2019-09-11)

⁹⁴ Usp. Isto.

⁹⁵ Usp. Isto.

⁹⁶ Usp. Biciklijada Mala Brnistra. URL: https://www.infovodice.com/index.php?option=com_rseventspro&layout=show&id=4940:biciklijada-mala-brnistra (2019-09-16)

⁹⁷ Usp. Isto.

⁹⁸ Usp. Isto.

⁹⁹ Usp. Biciklom do Galovića! - Biciklijada do Peteranca. URL: https://nocknjige.hr/program.php?program_id=2966# (2019-09-16)

organizirala u suradnji s Općinom Peteranec i Udrugom za pomoć osobama s intelektualnim teškoćama *Latice*.¹⁰⁰ Sudionici ove biciklijade mogli su uživati u kratkom edukativno-glazbenom programu koji je organizirala *Udruga štovatelja Frana Galovića "Galovićevo dom"* te su posjetili Muzej grada Koprivnice i upoznali se s djelima akademskog kipara Ivana Sabolića.¹⁰¹ *Biciklom od Koprivničke knjižnice do Koprivničkog Ivanca*, naziv je druge biciklijade koju je organizirala ova knjižnica 2019. godine u suradnji s *Općinom Koprivnički Ivanec*, *Udrugom za pomoć osobama s intelektualnim teškoćama Latice*, *Muzejom grada Koprivnice* i *Biciklističkim klubom "Rotor"*.¹⁰² Akcija je i ove godine održana u znak potpore kampanji za osobe s teškoćama u čitanju i disleksijom "I ja želim čitati" te su sudionici imali priliku upoznati se s lokalnom kulturnom baštinom pod nazivom "Ivanečki vez".

Slika 4. Sudionici kampanje „I ja želim čitati“

U znak potpore spomenutoj nacionalnoj kampanji „I ja želim čitati“, organizirana je 24. svibnja 2019. biciklijada na relaciji Osijek - Čepin. Zajedničkim snagama u organizaciji ovog događaja sudjelovali su *Filozofski fakultet Osijek*, *Klub studenata informacijskih znanosti FFOS-a Libros*, *Centar za kulturu Čepin – Knjižnica*, *Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek*, *Društvo knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema*, osječki ogranak *Hrvatskoga čitateljskog društva* te udruga *Sport za sve* koja je osigurala bicikle za one sudionike koji ih nisu imali. Ruta je počela ispred *Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek*, a završila u *Knjižnici Centra za kulturu u Čepinu*. U Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici Osijek, prije početka puta, sudionici su imali priliku okrijepiti se

¹⁰⁰ Usp. *Biciklom do Galovića! - Biciklijada do Peteranca*. URL: https://nocknjige.hr/program.php?program_id=2966# (2019-09-16)

¹⁰¹ Usp. Isto.

¹⁰² Usp. *Održana biciklijada „Biciklom od koprivničke Knjižnice do Koprivničkog Ivanca!“*. URL: <https://prigorski.hr/odrzana-biciklijada-biciklom-od-koprivnicke-knjiznice-do-koprivnickog-ivanca/> (2019-09-18)

uz hranu i piće te zabaviti se na radionici s 3D-olovkama. Knjižnica Centra za kulturu u Čepinu odabrana je zato što je ove godine temeljito preuređena i pridružila se akciji „Pokrenimo zelene knjižnice“¹⁰³ čiji je cilj promicanje zdravog načina života te educiranje javnosti o nužnosti zaštite okoliša i održivom društvu. Na ovoj je biciklijadi sudjelovalo oko četrdeset sudionika, knjižničara i studenata (slika 5). Organizirani program u čepinskoj knjižnici, bio je namijenjen za učenike četvrtih razreda *OŠ Miroslava Krleže Čepin*. Studenti i knjižničari su djeci čitali priče, a neki su odigrali i pokoju društvenu igru. Zatim su sudionici biciklijade obišli novouređen prostor knjižnice, razgledali izložbu knjižnične građe s uvećanim tiskom, građe lagane za čitanje i priručnike o disleksiji i ostalim poremećajima čitanja. Upoznali su se i s knjižničnim inkluzivnim uslugama i opremom za osobe s različitim teškoćama u čitanju, poput programa ABC Maestro i Jaws. Tom je prigodom korisnik čepinske knjižnice Ivan Prolić službeno pokrenuo elektroničko povećalo za slijepe i slabovidne osobe koje je knjižnica netom nabavila za potrebe svojih slabovidnih korisnika, a koje može uvećati tekst do 40 puta, promijeniti boju slova ili pozadine te kontrolirati svjetlost. Budući da je ovogodišnja biciklijada bila iznimno uspješna i privukla brojne sudionike, u pripremi je već i sljedeća kojoj bi se trebalo pridružiti još više građana koji vole čitati i voziti bicikl. Ove su međunarodne i domaće biciklijade za knjižnice samo jedan od primjera kreativnih i inovativnih aktivnosti narodnih knjižnica, kojima se s jedne strane promiče čitanje, a s druge osvještava o potrebi očuvanja okoliša i zdravom načinu života.

Slika 5.: Sudionici bibliocikliranja Osijek – Čepin

¹⁰³ Usp. „Pokrenimo zelene knjižnice“. URL: <https://dbi.hr/pokrenimo-zelene-knjižnice/> (2019-09-11)

5. Zaključak

Čitanje je vještina kojom utječemo na svaki dio svog života, bilo da čitamo iz zadovoljstva ili da čitamo zbog usavršavanja i novih informacija. Knjižnice su prepoznate kao jedan od najvažnijih, ako ne najvažniji čimbenik u promicanju knjiga i čitanja. Knjižnica je kao javna, informacijska i kulturna ustanova pridonosi razvoju društva i razvijanjem čitalačkih sposobnosti i navika građana. Pored tradicionalnih aktivnosti kojima promiču čitanje, knjižnice sve češće organiziraju alternativne i inovativni načine promicanja čitanja, poput biciklijada o kojima se govorilo u ovome radu. Biciklijade su se pokazale prilično popularne, te se sve češće organiziraju kako u Hrvatskoj tako i u svijetu. I broj sudionika u takvim akcijama iz godine u godinu raste. Iz svega navedenoga vidljivo je da su novi i inovativni načini promicanja knjiga i čitanja poput bibliocikliranja otvorili put knjižničarima i korisnicima ka novim načinima učenja, druženja, bavljenja fizičkim aktivnostima i razvoja svojih čitalačkih sposobnosti i čitalačkih navika.

Literatura

1. „I ja želim čitati!“ Nacionalna kampanja za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom. URL: <http://www.kgz.hr/hr/i-ja-zelim-citati-nacionalna-kampanja-za-osobe-s-teskocama-citanja-i-disleksijom/35733> (2019-09-11)
2. „Pokrenimo zelene knjižnice“. URL: <https://dbi.hr/pokrenimo-zelene-knjiznice/> (2019-09-11)
3. Bibliocikliranje. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/djecja-knjiznica-marina-drzica/programi-i-projekti/drustveno-korisno-ucenje/bibliocikliranje-39812/39812> (2019-09-05)
4. Bibliocikliranje. URL: <https://bibliocikliranje.wixsite.com/zagreb/bibliocikliranje-2014> (2019-09-05)
5. Biciklijada Mala Brnistra. URL: https://www.infovodice.com/index.php?option=com_rseventspro&layout=show&id=4940:biciklijada-mala-brnistra (2019-09-16)
6. Biciklom do Galovića! - Biciklijada do Peteranca. URL: https://nocknjige.hr/program.php?program_id=2966# (2019-09-16)
7. Bokan, Antonela; Cupar, Drahomira. Promocija i promicanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske // Libellarium, 10, 1(2017), str. 51-76.
8. Bučević Sancincenti, Lorenka. Čitanje kao ključni čimbenik razvoja hrvatskoga društva. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), str. 62-69. URL: file:///D:/Users/Korisnik/Downloads/06_VBH_2_2006_Bucevic_Sanvicenti.pdf (2019-07-02)
9. Cycling for Libraries - Canada! URL: <http://philipsegall.wixsite.com/wandering-librarian/single-post/2016/08/28/Cycling-for-Libraries---Canada> (2019-09-04)
10. Cycling for Libraries Belgium. URL: <http://c4lbelgium.weebly.com/blog/category/> (2019-09-05)
11. Cycling for Libraries. URL: <http://www.cyclingforlibraries.org/> (2019-07-03)
12. Čadovska, Ivana; Tkalčić, Ana-Marija. Zelena pismenost kao dio strategije razvoja informacijske službe. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 60, 1(2017), str. 65-77. URL: <https://hrcak.srce.hr/189112>

13. Dragaš, Božica. Zelene knjižnice za pismenost: Hrvatsko iskustvo. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 60, 4(2017), str. 221-241. URL: file:///D:/Users/Korisnik/Downloads/530_1_297_1_10_20180319.pdf
14. Hrvatske narodne knjižnice u svjetlu IFLA-inih smjernica : zbornik radova / Prvo savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, Split, 2.-3. lipnja 2003. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2004.
15. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin ; [s engleskog prevela Irena Kranjec ; stručna redakcija prijevoda Aleksandra Horvat]. 2. hrvatsko izd., (prema 2. izmijenjenom izd. izvornika). Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. 131. str.
16. Kolić Vehovec, Svjetlana. Kognitivni i metakognitivni aspekti čitanja. // Čitanje za školu i život: IV. simpozij učitelja i nastavnika hrvatskoga jezika / urednik Miroslav Mićanović. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2013. str. 23-32. URL: <http://dns.azoo.hr/azoo/images/izdanja/citanje/Citanje.pdf#page=23> (2019-07-02)
17. Kovačević, Jasna. Narodna knjižnica: Središte kulturnog i društvenog života. Zagreb: Jasna Kovačević i Naklada Ljevak d.o.o., 2017.
18. Mesić, Đurđa. Narodna knjižnica: prilog određenju pojma. // Journal of Information and Organizational Sciences 15, (1991), str. 145-159. URL: <https://hrcak.srce.hr/79913>. (2019-07-01)
19. Munjiza, Emerik; Blanka Skender. Razvijenost čitateljskih sposobnosti: komparativna analiza 1985./86. I 2011./12. godine. Život i škola, 62, (2016), str. 239-252. URL: <https://hrcak.srce.hr/179039> (2019-07-02)
20. Održana biciklijada „Biciklom od koprivničke Knjižnice do Koprivničkog Ivanca!“. URL: <https://prigorski.hr/odrzana-biciklijada-biciklom-od-koprivnicke-knjiznice-do-koprivnickog-ivanca/> (2019-09-18)
21. Stipanov, Josip. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj: od početaka do današnjih dana. Zagreb: Školska knjiga, 2015.
22. Stipčević, Aleksandar. Povijest knjige. Zagreb: Nakladnički zavod Matice Hrvatske, 1985.
23. Stričević-Šolić, Vesna. Cycling for libraries – Glas za knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 58, 1-2(2015), str. 321-327.
24. UNESCOv manifest za narodne knjižnice, 1994. URL: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm (2019-07-01)
25. Visinko, Karol. Čitanje : poučavanje i učenje, Zagreb: Školska knjiga, 2014.
26. ZKD biciklisti. URL: <https://zkd.hr/zkd-biciklisti/> (2019-09-11)